

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 354
van **CATHY COUDYSER**
datum: 19 juni 2020

aan **JAN JAMBON**

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN, CULTUUR, ICT EN FACILITAIR MANAGEMENT

UNESCO-Lijst voor Immaterieel Cultureel Erfgoed - Vlaamse kandidaturen

In de beleidsnota Cultuur verwijst de minister ernaar dat erfgoedgemeenschappen die zorg dragen voor immaterieel erfgoed hun erfgoed kunnen laten opnemen op de Inventaris Vlaanderen. De minister heeft daarenboven de intentie geuit om deze 'Inventaris Vlaanderen van het Immaterieel Erfgoed' verder uit te breiden met jaarlijks twee oproepen voor nieuwe elementen. Op basis van het advies van de expertencommissie beslist de minister over de geselecteerde nominaties die worden opgenomen in het register voor een periode van drie jaar. Tijdens de bespreking van de beleidsnota verduidelijkte de minister dat erfgoedgemeenschappen uiterlijk op 15 april en 15 oktober een aanvraag kunnen indienen voor opname van immateriële erfgoedpraktijk op de Vlaamse inventaris via www.immaterieelerfgoed.be.

Elementen die op deze Vlaamse inventaris opgenomen staan, kunnen vervolgens door België worden voorgedragen voor opname op de Lijst voor Immaterieel Cultureel Erfgoed van UNESCO. Volgens de informatie die opgenomen staat in het krantenartikel "Kan Vlaamse kant werelderfgoed worden?", dat op 4 juni 2019 is verschenen in De Standaard, kunnen landen om de twee jaar een nominatie insturen bij UNESCO. Op Belgisch niveau is er bovendien een beurtrol van toepassing waarbij de drie Gemeenschappen en het Brusselse Gewest afstemmen over (beurtelings) indienen van UNESCO-kandidaturen. Dit kan gaan over gezamenlijke (Belgische) dossiers van meerdere Belgische deelentiteiten of dossiers die vanuit één deelentiteit voorgedragen worden. In het artikel wordt aangegeven dat het pas in 2024 aan Vlaanderen toekomt om een Vlaamse kandidatuur in te dienen al zou dit mogelijk al vervroegd in 2022 het geval kunnen zijn indien de Duitstalige Gemeenschap geen eigen nominatie voordraagt.

Kant in Vlaanderen vzw, de koepelorganisatie van de kanterfgoedgemeenschap, heeft al sinds 2017 een dossier klaar om Vlaamse kant door de UNESCO te laten erkennen.

1. Kan de minister aangeven hoeveel erfgoedgemeenschappen er op 15 april jl. een nominatie hebben ingediend voor opname van een welbepaalde immaterieel erfgoedpraktijk op de Inventaris Vlaanderen vanaf 1 juli e.k.? Kan de minister de verschillende nominaties beknopt toelichten?
2. Welk advies heeft de minister over de ingediende nominaties ontvangen vanwege de expertencommissie Immaterieel Erfgoed?
3. Welke nominaties zullen finaal aan de Inventaris Vlaanderen worden toegevoegd?

4. Kan de minister verduidelijken wanneer precies Vlaanderen de komende legislatuur een Vlaamse nominatie kan voordragen bij UNESCO voor opname op de (internationale) Inventaris voor Immaterieel Erfgoed? Tegen uiterlijk wanneer moet deze Vlaamse nominatie bij UNESCO ingediend worden?
5. Welke erfgoedpraktijken die reeds opgenomen staan op de Vlaamse inventaris naast kant hebben reeds te kennen gegeven interesse te hebben om voorgedragen te worden op de UNESCO-inventaris? Heeft de minister daarnaast weet van eventueel(e)(e) gemeenschappelijk(e) erfgoedpraktijk(en) dat/die door meerdere deelenheden gezamenlijk als nominatie kan/kunnen worden voorgedragen?
6. Kan de minister verduidelijken welke verschillende stappen de intern-Vlaamse/intern-Belgische procedure precies omvat die gevolgd moeten worden om een (Vlaamse) nominatie namens België voor te dragen?
7. Is de Vlaamse Unesco-commissie hierbij betrokken en zo ja, op welke manier?

JAN JAMBON

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN,
CULTUUR, ICT EN FACILITAIR MANAGEMENT

ANTWOORD

op vraag nr. 354 van 19 juni 2020

van **CATHY COUDYSER**

1. Op 15 april 2020 werden drie aanvragen voor opname op de Inventaris Vlaanderen van het Immaterieel Cultureel erfgoed ingediend. Eén aanvraag was niet ontvankelijk wegens niet volledig ingediend: De Oostendse manier van garnaalkroketteren maken (ingediend door Walkie Talkie NV). De andere twee aanvragen waren wel ontvankelijk en werden dus behandeld. Het gaat om 'Fanfarecultuur: het fanfareorkest van de Lage Landen' (ingediend door VLAMO) en 'Historisch Molenambacht in Vlaanderen' (ingediend door Molenforum Vlaanderen vzw). Meer informatie over deze twee elementen is te vinden op <https://immaterieelerfgoed.be/nl/erfgoederen/fanfarecultuur-het-fanfareorkest-van-de-lage-landen> en <https://immaterieelerfgoed.be/nl/erfgoederen/molenaarsambacht>
2. De expertencommissie gaf een positief advies aan Fanfarecultuur: het fanfareorkest van de Lage Landen en Historisch Molenambacht in Vlaanderen.

Het advies voor de fanfarecultuur luidde:

"De commissie vindt het dossier heel goed uitgewerkt, met veel zin voor synthese. Het feit dat een professionele belangenbehartiger dit dossier draagt, is een meerwaarde, zowel bij de indiening, als voor de opvolging in de toekomst. De commissie erkent het belang van samenwerking met het Deeltijds Kunstonderwijs, wat in het dossier ook sterk naar voren komt. Ze stimuleert de erfgoedgemeenschap om hier zelf ook stappen voor te nemen en naast de vraag 'wat kan het DKO doen voor ons', ook de omgekeerde beweging te maken 'wat kan de fanfarecultuur doen met en voor het DKO'. Cemper kan hen hierin mogelijk bijstaan. Een belangrijk aandachtspunt voor de commissie is echter de verwijzing naar de 'lage landen' in de naamgeving: de aanvraag vermeldt weinig informatie over de manier waarop dit aspect wordt ingevuld, en de aanvrager verwijst enkel naar de oorsprong van de fanfarecultuur en de bezetting. Door de manier waarop het erfgoed in de naamgeving wordt geïdentificeerd, kan de indruk ontstaan dat de titel 'Lage landen' nu eenzijdig vanuit Vlaanderen 'toegeëigend/toegekend wordt' en dat daarbij geen rekening is gehouden met de ervaring en instemming hiermee vanuit de rest van de Lage Landen - die in principe deel uitmaakt van een ruimere erfgoedgemeenschap 'Lage Landen'. Binnen het beleid rond immaterieel erfgoed is de betrokkenheid van 'erfgoedgemeenschappen' echter van groot belang, ook bij het identificeren van het erfgoed (cfr Verklaring Ethische principes, principe nr. 2). Daarom formuleert de commissie expliciet het advies om het aspect 'Lage Landen' sterker uit te werken via concrete samenwerking met Nederland en het minstens navragen of ze de naamgeving onderschrijven. Indien dit voor de aanvrager niet haalbaar of wenselijk is, vraagt de commissie om de identificatie aan te passen en de naam te wijzigen. De commissie vraagt de aanvrager om voor 15 oktober 2020 te laten weten hoe aan het aandachtspunt rond de naamgeving kan worden tegemoetgekomen, zodat ze dit op de eerstvolgende bijeenkomst opnieuw kan bespreken. Ze verwijst hierbij naar artikel 14 van het reglement op de Inventaris dat stelt dat erfgoed van de Inventaris kan geschrapt worden indien het strijdig is met de Verklaring van Ethische principes. De commissie ziet verder ook nog kansen om vanuit de fanfarecultuur linken te leggen naar ander immaterieel erfgoed (kermiscultuur, processies, etc.). De begeleidende organisatie Cemper kan de aanvrager hierin mogelijk bijstaan. Tenslotte raadt de

commissie aan om met het oog op een verbeterde beeldvorming en het streven naar verjonging, waar mogelijk flexibel om te springen met de invulling van het begrip 'fanfare', en voluit de kansen te benutten van nieuwe dynamieken in de samenleving (bv rond alternatieve vormen van fanfares in stedelijke context, waar ook sterk wordt ingezet op diversiteit)."

Het advies voor het molenaarsambacht luidde:

"De commissie vindt het een charmant dossier, waarin de liefde voor het ambacht duidelijk naar voren komt. De commissie formuleert vrijblijvend enkele ideeën die ze graag deelt met de erfgoedgemeenschap in het licht van de ontwikkeling van het borgen van het ambacht: Zo liggen er kansen om ervaringen uit te wisselen of eventueel samen te werken met Nederland, 'molenland' bij uitstek, waar rond het molenaarsambacht interessante dingen gebeuren, die o.a. de verjonging stimuleren. Verder vindt de commissie het ook belangrijk dat er, met het oog op het levend houden van het ambacht, naast aandacht voor het historische, ook voluit wordt ingezet op het ambacht vandaag en morgen. Er liggen immers kansen: nieuwe afzetmarkten, meer inzetten op duurzaamheid, de circulaire economie, de Coronacrisis met de hele hype rond het zelf brood bakken, etc. Er liggen mogelijkheden om hierrond een netwerk op te bouwen en partners te betrekken, bv rond de 'korte keten'. Etwie kan hier mogelijk een begeleidende rol in spelen. Hetzelfde geldt voor het aspect 'opleiding' wat sterk in het dossier naar voren komt: ook hier kan het netwerk uitgebreid worden (bv de volkshogescholen, VDAB, welzijn, etc.). Ook ziet de commissie nog kansen in het uitspelen van het feit dat molens erg belangrijk zijn in het landschap. Met het oog op de beeldvorming vindt de commissie het tenslotte belangrijk dat er ingezet wordt op kwaliteitsvol beeldmateriaal op immaterieelerfgoed.be, met foto's die het dynamische en levendige in de verf zetten, met de focus op de mensen die het ambacht beoefenen."

3. Op 1 juli 2020 werden de fanfarecultuur en het historisch molenaarsambacht geplaatst op de Inventaris Vlaanderen van het Immaterieel Cultureel Erfgoed.
4. Een lidstaat kan om de twee jaar een element voordragen voor de lijsten van de UNESCO-conventie 2003. Binnen België werd een beurtrol afgesproken waarbij de drie Gemeenschappen en het Brussels Gewest beurtelings een kandidatuur insturen. De eerstvolgende die een kandidatuur kan insturen, is de Duitstalige Gemeenschap, in 2022. Vanuit de Duitstalige cultuuradministratie werd echter al signaleerd dat zij mogelijks geen kandidatuur zullen insturen. Dat betekent dat het in 2022 aan Vlaanderen zou zijn om een kandidatuur in te sturen (indieningsdatum 31/3/2022, voor een beslissing op het UNESCO-comité eind 2023). Daartoe moet in 2021 een dossier worden uitgewerkt. Eerst echter moet er vanuit de Duitstalige Gemeenschap formeel bevestiging komen dat zij in 2022 hun beurt niet zullen benutten. Daarom heb ik onlangs een formeel schrijven gericht aan mijn collega bij de Duitstalige Gemeenschap. Als dat antwoord binnen is, en ik weet dat de Duitstalige Gemeenschap geen kandidatuur wenst in te sturen, zal ik via COORMULTI laten valideren dat Vlaanderen in 2022 een kandidatuur kan insturen.
5. Stad Ronse liet al formeel weten via een brief de Fiertelommegang graag te laten erkennen door UNESCO. Daarnaast zijn er nog elementen die de voorbije jaren al eens in de running zijn geweest, maar waar het proces niet werd voltooid (Last Post en Geelse Gezinsverpleging). Van andere erfgoedgemeenschappen hoorden de administratie of de organisaties uit de erfgoedsector de voorbije jaren dat ze geïnteresseerd zijn in een UNESCO-erkenning, maar omdat er geen formele oproep was vanuit de Vlaamse overheid, is hier momenteel geen volledig zicht op. Omdat Vlaanderen omwille van de intrabelgische beurtrol en de beperking vanuit UNESCO zelf (per land om de twee jaar een kandidatuur) heel erg beperkt is in het aantal Vlaamse elementen dat kan worden voorgedragen, wordt ook ingezet op gezamenlijke nominaties rond erfgoed die de deelregio's binnen ons land gemeenschappelijk hebben, om die via multinationale dossiers in te dienen. Zo zijn

momenteel dossiers in de maak rond de kermiscultuur en het 'witteren' (traditionele irrigatiesystemen), erfgoed dat zowel in Vlaanderen als de andere deelregio's wordt beoefend (voor beiden indiening voorzien maart 2021). In 2019 diende België ook het multinationale dossier mee in rond 'jachthoornblazen', een element dat zowel in Vlaanderen als in Wallonië wordt beoefend (beslissing voorzien eind 2020).

6. De intrabelgische procedure bestaat erin dat de beurtrol wordt afgesproken in een ambtelijk overleg en dat dit via COORMULTI wordt geformaliseerd. Verder behoort het tot de autonomie van de regio's om daar zelf al dan niet procedures voor uit te werken. Momenteel is er geen procedure in Vlaanderen. Met het oog op een mogelijke indiening vanuit Vlaanderen in 2022 (zie deelvraag 4) en wetende dat meerdere erfgoedgemeenschappen geïnteresseerd zijn in een UNESCO-erkenning, wil ik daar dit jaar werk van maken.
7. Met het oog op het ontwikkelen van een procedure heb ik de Vlaamse UNESCO-commissie alvast gevraagd om een advies uit te werken. Ik verwacht het advies voor 1 september 2020, waarna de administratie een aanpak zal uitwerken omtrent een mogelijke intern-Vlaamse procedure voor het voordragen van Vlaams immaterieel erfgoed.